

М.І. Габа (Національний університет харчових технологій, м. Київ, Україна)

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

У статті розглянуто чинники впливу на діяльність підприємств сільського зеленого туризму Карпатського регіону, визначено їхню роль в організації ефективної діяльності підприємств даної сфери та обгрунтовано доцільність впровадження цих чинників в управління підприємствами сільського зеленого туризму в Карпатському регіоні.

Ключові слова: чинник, групи чинників, сільський зелений туризм, чинники впливу на діяльність підприємств сільського зеленого туризму.

Табл. 1. Літ. 10.

М.И. Габа (Национальный университет пищевых технологий, г. Киев, Украина)

ФАКТОРЫ ВЛИЯНИЯ НА ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ СЕЛЬСКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМА КАРПАТСКОГО РЕГИОНА

В статье рассмотрены факторы влияния на деятельность предприятий сельского зеленого туризма Карпатского региона, определена их роль в организации эффективной деятельности предприятий данной сферы и обоснована целесообразность внедрения этих факторов в управление предприятиями сельского зеленого туризма в Карпатском регионе.

Ключевые слова: фактор, группы факторов, сельский зеленый туризм, факторы влияния на деятельность предприятий сельского зеленого туризма.

M.I. Gaba (National University of Food Technologies, Kyiv, Ukraine)

FACTORS INFLUENCING THE FUNCTIONING OF ENTERPRISES WITHIN RURAL GREEN TOURISM IN THE CARPATHIAN REGION

The article considers the factors of influence upon the functioning of enterprises within rural green tourism in the Carpathian region and defines their role for the efficient work of the enterprises within the sector under study. The expediency of introducing these factors into enterprise management within the rural green tourism sector in the Carpathian region is grounded.

Keywords: factor; groups of factors; rural green tourism; factors of influence upon the functioning of rural green tourism enterprises.

Постановка проблеми. Сучасний стан туристичної галузі України визначив потребу в одному з найперспективніших видів туризму – сільському зеленому туризмі. Ефективна діяльність підприємств сільського зеленого туризму сприятиме залученню людей до активної участі у вирішенні власних фінансових проблем, працевлаштуванні безробітних, а також подоланні характерного для України сезонного характеру туристичного продукту. На прикладі Карпатського регіону, що представляє значний інтерес для туристів, вивчення чинників впливу на діяльність підприємств сільського зеленого туризму є актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку сільського зеленого туризму та його вплив на діяльність підприємств туристичної сфери регіону розглянуто в працях Ю.В. Зінька [7], Т.Ю. Лужанської [5], С.С. Махлинець [5], М.Й. Рутинського [7], Л.І. Тебляшівської [5], І.М. Школи [10] та інших.

Нерозв'язані раніше частини загальної проблеми. Недостатнє і недосконале розв'язання проблеми чинників впливу на діяльність підприємств сільського зеленого туризму Карпатського регіону є актуальними для туристичної галузі й економіки України загалом.

Метою дослідження є аналіз чинників впливу на діяльність підприємств сільського зеленого туризму Карпатського регіону України.

Основні результати дослідження. При дослідженні діяльності підприємств сільського зеленого туризму Карпатського регіону було виявлено низку чинників, які впливають на їхню діяльність і розвиток. Чинник — істотне об'єктивне причинне явище або процес у виробництві, під впливом якого змінюється рівень його ефективності [6, 78]. До загальної групи чинників, які здійснюють вплив на діяльність підприємств сільського зеленого туризму, відносяться такі: демографічні, економічні, технологічні, природні, політико-правові та соціально-культурні.

Дослідження демографічних чинників впливу на діяльність підприємств сільського зеленого туризму засвідчує, що саме населення, його вік, рівень освіти, географічне переміщення впливає на розвиток, а також визначає асортимент туристичних послуг у сфері сільського зеленого туризму.

Економічне середовище, реальна купівельна спроможність населення, рівень цін, додаткові доходи населення тощо відносяться до економічної групи чинників.

Чинниками технологічного середовища, яке також впливає на діяльність підприємств сільського зеленого туризму Карпатського регіону, є прискорений розвиток науково-технічних досягнень, оновлені комп'ютерні технології, можливості продажу турпослуг он-лайн, все це визначає майбутні сприятливі можливості для суб'єктів господарювання у цій сфері.

Природне середовище території Карпатського регіону відноситься до позитивного зовнішнього чинника впливу на діяльність підприємств у сфері сільського зеленого туризму. Природне середовище Карпатського регіону становить надзвичайно цінний ресурс, який використовують власники садиб у своїй діяльності. Цей ресурс дозволяє пропонувати на туристичний ринок сільського зеленого туризму найрізноманітніший асортимент: туризм гірський, лижний, мисливський, велосипедний, водний, екологічний, етнокультурний тощо.

До основних чинників на макрорівні, що впливають на управління підприємствами сільського зеленого туризму, відносяться чинники, характерні для туристичної індустрії загалом, а саме: політичні, демографічні, технологічні, соціально-культурні чинники. Суб'єкти господарювання повинні приділяти більше уваги дослідженню саме тих тенденцій, які спостерігаються у політично-правовому, демографічно-економічному, технологічно-фізичному та соціально-культурному середовищах. До основних чинників на мікрорівні, які впливають на управління підприємствами сільського зеленого туризму, відносяться (на галузевому рівні): постачальники, посередники, клієнти, конкуренти.

Дослідження показали, що існує ще одна група чинників впливу, які визначають особливості управління підприємствами сільського зеленого туризму, а саме: засоби масової інформації, громадські організації, державні та недержавні установи тощо [3, 13]. Слід зазначити, що здебільшого контактні аудиторії не прямо впливають на управління підприємствами сільського зеле-

ного туризму, але їхній вплив відчуває певний суб'єкт господарювання у сфері сільського зеленого туризму.

Ще одним позитивним чинником управління підприємствами сільського зеленого туризму є їхня здатність підтримувати місцеву культуру в сільських районах, заохочуючи місцеві громади до відновлення місцевих і регіональних історичних пам'яток (з метою покращення їх атракційності та більшої популярності серед туристів; росту обсягів туристичного відвідування місцевості).

До макрочинників соціально-культурного впливу на діяльність підприємств сільського зеленого туризму відносяться такі: ставлення людей до природи, їхня індивідуальна культура, системи соціальних правил і духовних цінностей людей. На основі аналізу було виокремлено чинники впливу на діяльність підприємств сільського зеленого туризму, які подано в табл. 1.

Таблиця 1. Основні групи чинників впливу на діяльність підприємств сільського зеленого туризму Карпатського регіону, авторська розробка

Вид чинників	Зміст чинників
Зовнішні чинники впливу	<ul style="list-style-type: none"> - демографічні; - економічні; - технологічні; - природні; - політико-правові; - соціально-культурні.
Внутрішні чинники впливу	<ul style="list-style-type: none"> - адаптованість садиби до внутрішніх і зовнішніх змін; - кваліфікований обслуговуючий персонал та інші матеріальні і фінансові ресурси; - якість та асортимент турпродуктів, турпослуг у сфері сільського зеленого туризму, які пропонуються; - адекватні ціни щодо якості послуг; - рівень задоволення споживачів; - комунікаційні процеси у організації діяльності приватних садиб; - вартість кредитних ресурсів та можливості інвестиційно-інноваційного розвитку.
Інші специфічні чинники впливу на діяльність підприємств сільського зеленого туризму	<ul style="list-style-type: none"> - сезонність; - конкуренція; - реклама; - розвиток інфраструктури; - рекреаційно-туристичні ресурси; - культурно-історична та етнографічна спадщини; - тощо.

До внутрішніх чинників впливу на діяльність і розвиток підприємств сільського зеленого туризму відносяться такі: адаптованість садиби до внутрішніх і зовнішніх змін; кваліфікований обслуговуючий персонал та інші матеріальні й фінансові ресурси; якість та асортимент турпродуктів, турпослуг у сфері сільського зеленого туризму, які пропонуються; адекватність ціни щодо якості послуг; рівень задоволення споживачів; комунікаційні процеси в організації діяльності приватних садиб; вартість кредитних ресурсів і можливості інвестиційно-інноваційного розвитку тощо.

Особливу групу інших специфічних чинників впливу, які обумовлені особливостями діяльності садиб, утворюють такі: сезонність, конкуренція, реклама, розвиток інфраструктури, рекреаційно-туристичні ресурси, культурно-історична та етнографічна спадщини.

Дослідження чинників впливу на підприємства сільського зеленого туризму Карпатського регіону, їхньої діяльності та розвитку підтвердило необхідність глибше досліджувати такі основні напрями розвитку як:

- розширення асортименту та особливостей послуг, які пропонуються на ринку;

- оптимізація цінової політики;
- підвищення конкурентоспроможності на туристичному ринку;
- покращення рекламної політики;
- координація зусиль усіх учасників даного сегмента туристичного ринку.

Дослідження чинників впливу на діяльність і розвиток підприємств сільського зеленого туризму Карпатського регіону варто здійснювати комплексно, враховуючи чинники рекреаційного іміджу певної території.

Особливості управління чинниками іміджу територій Карпатського регіону такі: управління інформацією на середньотермінову та поточну перспективу, організація плану надання певних турпослуг, турпродуктів; управління використання туристичних ресурсів регіону та досягнення взаємного балансу власників садиб і споживачів без шкоди довкіллю; управління організацією дозвілля для туристів та забезпечення високого рівня інтелектуальної змістовності турпослуг, турпродуктів сільського зеленого туризму, які пропонуються на ринок; управління упорядкуванням території та її побуту; забезпечення розвитку комунальної інфраструктури території; управління взаємовідносинами між власниками садиб, які надають послуги у сфері сільського зеленого туризму та їх споживачами, що обов'язково включатиме управління враженнями споживачів.

До іншого вагомого чинника впливу на діяльність і розвиток підприємств сільського зеленого туризму Карпатського регіону належать проблеми із започаткуванням приватного підприємництва власниками садиб, з якими останні зіштовхуються при розробці асортименту турпослуг, бізнес-планів, планів надходжень коштів та видатків, організації реклами самостійно, при дослідженні сильних і слабких сторін ведення даного бізнесу тощо.

Слід зазначити, що обслуговуючий персонал у приватних садибах є вагомим чинником впливу на їхню ефективність діяльності, імідж і перспективу розвитку. Плануючи потреби в персоналі власники садиб враховують сезонні коливання, рівень їхньої освіти, рівень внутрішньої культури, вміння спілкуватися з гостями та інші чинники. Власник садиби повинен забезпечити всі необхідні умови для високоефективної та мотивованої праці найманого персоналу, вимагаючи від нього запланованих результатів. Досліджено, що найшвидше цього можна досягти, коли персонал відчуває, що він є співучасником отриманих у кінцевому результаті фінансових показників та буде винагороджений як матеріально, так і морально.

Ще одним чинником, який здійснює особливо вагомий вплив на споживачів сільського зеленого туризму, є сегментування та визначення окремих ніш споживачів. Важливість цього полягає у тому, що на ринку туристичних послуг сільського зеленого туризму з'являються нові демографічні групи, нові потреби, що зумовлюють процес розробки й пропозиції на ринку більш індивідуалізованих турпослуг, турпродуктів. Ця розробка повинна включати різно-

манітні форми проведення канікул і відпусток; враховувати потреби туристів купувати короткотермінові турпослуги, турпродукти у сфері сільського зеленого туризму (не один раз на рік, а кілька разів), що пов'язано з особливостями їхньої професії та виконуваної ними роботи.

До іншого чинника впливу на діяльність і розвиток приватних садиб відносяться структурні зміни економіки Карпатського регіону, що стосувалися проведення Євро-2012, можливість Олімпіади-2022 та інші чинники популяризації альтернативного виду відпочинку у сфері сільського зеленого туризму.

Висновки. Для ефективної діяльності та розвитку підприємств сільського зеленого туризму актуальним є застосування й впровадження чинників впливу на них, які сприятимуть залученню людей до активної участі у вирішенні власних фінансових проблем, сприятимуть працевлаштуванню безробітних, а також надають можливість розподілити та врахувати основні переваги й недоліки в процесах управління підприємствами сільського зеленого туризму.

Усі макрочинники та чинники внутрішнього середовища певною мірою взаємопов'язані. До негативних чинників впливу на діяльність і розвиток підприємств сфери сільського зеленого туризму відносяться чинники політичної нестабільності, безробіття, зростання цін на предмети споживання, висока вартість кредитних ресурсів. До позитивних чинників впливу на діяльність і розвиток підприємств сфери сільського зеленого туризму відносяться: чесна конкуренція, ефективна рекламна політика; широкий асортимент турпослуг, турпродуктів та адекватна цінова політика власників садиб; інтеграція зусиль усіх учасників туристичного ринку тощо.

1. Все новости туризма // www.tourbiz.com.ua.
2. Все о туризме // Туристическая библиотека // www.tourlib.net.
3. *Каніщенко О.Л.* Міжнародний маркетинг: Теорія і господарські ситуації: Навч. посібник. — К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка»», 2004. — 152 с.
4. Карпатський регіон // www.ntu.kar.net.
5. *Лужанська Т.Ю., Махлинець С.С., Тебляшкіна Л.І.* Сільський туризм: історія, сьогодення та перспективи: Навч. посібник. — К.: Кондор, 2008. — 385 с.
6. *Мочерний С.В.* Економічна енциклопедія: У трьох томах. — К.: Академія, 2002. — Т. 3. — 952 с.
7. *Рутинський М.Й., Зінко Ю.В.* Сільський туризм: Навч. посібник. — К.: Знання, 2006. — 271 с.
8. Сільський зелений туризм // www.greentour.com.ua.
9. *Станкевич-Волосянчук О.І.* Сільський туризм: Метод. посібник. — Ужгород, 2009. — 45 с.
10. *Школа І.М.* Розвиток туристичного бізнесу регіону: Навч. посібник. — Чернівці: Книги — XXI, 2007. — 292 с.

Стаття надійшла до редакції 6.12.2012.